Kamil Pietrasik¹

Próba analizy radykalnych islamistycznych organizacji militarnych: somalijskiej *Al-Shabaab* i czeczeńskiej *Riyad us-Saliheyn*

*[...] dzieje pełne są wojen religijnych, ale jeśli dobrze zważyć,
nie różność religii wydała te wojny, ale duch nietolerancji,
ożywiający wiarę, która uważała się za panującą*

Monteskiusz

Wstęp

Każdy, kto choćby nawet w mniejszym stopniu zetknął się z zagadnieniem terroryzmu wie, że niemal od początku lat 90. XX w., Somalia i Czeczenia należą do najbardziej niebezpiecznych pod tym względem regionów na świecie. Tekst ma być próbą odpowiedzi na postawione tezy. Na pierwszą mówiącą o tym, iż zarówno *Al-Shabaab*, jak i *Riyad us-Saliheyn* stanowią nadal realne zagrożenie wobec zachowania bezpieczeństwa nie tylko wśród ludności cywilnej, ale także instytucji państwowych. Szczególnie ważnym problemem dla rządzących w Somalii oraz Czeczenii jest fakt, iż nie są oni w stanie wypracować instrumentu służącego wyeliminowaniu z życia tych dwóch fundamentalistycznych grup. Podjęcie choćby najmniejszego kroku w celu przeciwstawienia się bojownikom, w konsekwencji i tak zakończy się klęską, co zostanie podniesione w dalszej części artykułu. Jednakże już teraz można wzmiankować, że potencjał siły przywołanych powyżej grup płynie z szeroko zakrojonej pomocy finansowej oraz z osobowego wsparcia ze strony coraz to nowych mężczyzn. Druga z tez zakłada, iż obie grupy łączy ze sobą dżihad, czyli walka przeciw-

¹ Towarzystwo Azji i Pacyfiku, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8579-0659>, e-mail: kamil-pietrasik@interia.pl.

ko władzy państwowej, lokalnej, przeciwko niewiernym. Dżihadysty walczą o wprowadzenie tych samych idei religijnych i politycznych; o wprowadzenie prawa szariatu na terenie Somalii – *Al-Shabaab* i w Czeczenii – *Riyad us-Saliheyn*, a najlepiej na terenie całego Kaukazu Północnego oraz na terenach państw tzw. Rogu Afryki².

Mieszkańcy Somalii w zdecydowanej większości są wyznawcami islamu sufickiego. Jednak atmosferę spokoju wyznania, co i rusz zakłócają wyznawcy ortodoksyjnego odłamu islamskiego, jakim jest niewątpliwie salafizm. W identycznej wręcz sytuacji są mieszkańcy Czeczenii, których zaangażowanie religijne w wyznawanie sufizmu jest nękanie przez wahabitów pragnących wprowadzić swoje zasady religijne i zamienić obowiązującą aktualnie konstytucję na prawa szariatu. Przed przystąpieniem do omówienia sposobu działania grup zaprezentowano pokrótce historię i opisano Somalię i Czeczenię, gdzie fundamentalistyczne grupy *Al-Shabaab* i *Riyad us-Saliheyn* prowadzą nader ożywioną działalność. W omawianym artykule na uwagę zasługuje fakt, że w wypowiedziach na temat przywołanych powyżej grup fundamentalistycznych zastosowano angielskojęzyczną pisownię. Autor artykułu zrobił to z premedytacją, albowiem jego celem w tym momencie było zaprezentowanie problemu w sposób jak najbardziej bezbłędny.

W kilku słowach o Somalii

Zanim zostaną zaprezentowane obydwie grupy terrorystyczne, w tym somalijska, warto zasięgnąć wiedzy na temat tego państwa, które kojarzyć się może czytelnikowi nie tylko z Polski, ale na całym świecie z biedą, położeniem w specyficznym miejscu i właśnie terroryzmem, które było codziennością przez wiele lat od niemal połowy lat 90. XX w. Somalia położona jest w północno-wschodniej Afryce, w tzw. Rogu Afryki. Od strony północno-zachodniej graniczy z Dżibuti, zaś od zachodu z Etiopią i Kenią³. Korzenie Somalijczyków sięgają plemion Arabów libijskich, którzy dotarłszy na tereny Somalii, wybrali ją na docelowy kraj swojej migracji. Osiedlenie to, miało znaczenie dla dalszych losów Somalijczyków, albowiem od XVI do XIX w. liczba zawieranych przez nich małżeństw zdecydowanie wzrosła. Z punktu widzenia Somalijczyków było to dla nich wydarzenie nad wyraz pozytywne, albowiem z dnia na dzień stanowili coraz to większą wspólnotę społeczną. I tak już od połowy XVII w.

² Róg Afryki obejmuje pięć państw: Erytreę, Sudan, Dżibuti, Etiopię, a także Somalię.

³ *Entsiklopediya stran mira*, red. N.A. Simoniya, Moskwa 2004, s. 790.

wybranymi obszarami zawiadywali: Turcy, Egipcjanie i sułtan Zanzibaru⁴. Z kolei strona rządowa, ów czynnik integrujący, powoli zaczynała odbierać jako zagrożenie dla interesów państwa, w związku z czym Somalijczyków zaczęto obdarzać ograniczonym zaufaniem. Jak się okazało w 1991 r. obawy rządowe potwierdziły się, gdyż część terenu północnej Somalii odłączyła się od regionu, tworząc Republikę Somaliland⁵ ze stolicą – Hargejsa. Prężnie działająca republika ustanowiła w 1995 r. własną walutę, zaś w 1997 r. Konstytucję, która do dzisiejszego dnia nie została uznana na arenie międzynarodowej.

Rok 1991 był okresem przełomowym również dla mieszkańców pozostałej części Somalii. Po konfrontacji zbrojnej pomiędzy ugrupowaniami politycznymi klanu WOK, nadszarpnięta w latach 70. gospodarka marksistowska uległa całkowitemu załamaniu, co doprowadziło do powstania reżimu totalitarnego⁶. W tym samym roku, w wyniku obalenia prezydenta Siada Barre, przestała obowiązywać Konstytucja z 1979 r. (z drobnymi poprawkami wprowadzonymi w 1990 r.). Tak więc od 1991 r. kraj somalijski jest w stanie całkowitego rozpadu systemu zarządzania państwem⁷. Wskażmy jeszcze jeden istotny fakt. A mianowicie w październiku 1990 r. różne grupy rebeliantów aktywnie sprzeciwiały się reżimowi Barre, w tym Zjednoczonemu Kongresowi Somalii (USC), którego skrzydło wojskowe było dowodzone przez gen. Aideeda. W styczniu 1991 r. USC przejął kontrolę nad Mogadiszem. Barre uciekł do południowo-zachodniej części Somalii, a w 1992 r. schronił się w Nigerii. Wynikająca z tego próżnia polityczna wywołała intensywną walkę między samozwańczym tymczasowym prezydentem Alim Mahdi a gen. Aideedem. To później przerodziło się w wojnę domową w okolicach i samym Mogadiszu⁸.

Od tej powyższej pamiętnej i zarazem dramatycznej daty wszystkie zagraniczne ambasady w Somalii zostały zamknięte i taki stan rzeczy utrzymuje się niemalże do dnia dzisiejszego. Personel dyplomatyczny prawie każdego państwa europejskiego opuścił kraj.

Nawiązując do historii Somalii nie sposób nie wspomnieć o stosunkach dyplomatycznych jakie Somalia nawiązała i utrzymywała z ZSRR. Incydent ten miał miejsce od września 1960 r. i trwał do listopada 1977 r., kiedy to ZSRR odmówił uznania władzy terytorialnej Somalii, czym doprowadził do zerwania

⁴ Ibidem, s. 791.

⁵ Islamska republika, która nie jest uznana przez żadne państwo na świecie, Somaliland proklamował secesję od państwa somalijskiego w 1991 r.

⁶ *Entsiklopediya stran mira*, op.cit., s. 791.

⁷ Ibidem.

⁸ *A political and economic dictionary of Africa*, eds. D. Seddon, D. Seddon-Daines, Londyn 2005, s. 421.

relacji. Wydarzenie to spowodowało przekierowanie uwagi ZSRR w kierunku Etiopii, której zaproponował daleko idącą pomoc. Na dzień dzisiejszy państwo będące prawnym następcą ZSRR – Rosja nie nawiązała oficjalnych stosunków dyplomatycznych zarówno z Somalią, jak i z Islamistycznym Somalilandem⁹.

Wobec wciąż narastających trudności w kraju, pod koniec 1997 r. ponad 524 tys. Somalijczyków uciekło z własnego kraju. Dla lepszego zobrazowania: około 249 tys. przeniosło się do Etiopii i 174 tys. do Kenii¹⁰. Myli się jednak ten, kto uważa, że uchodźstwo somalijskie rozpoczęło się w 1991 r., albowiem exodus migracji nastąpił po koniec lat 70.

Z początkiem lat 80. region Rogu Afryki stał się areną wielu olbrzymich fal uchodźstwa. Wojna, głód oraz masowe wysiedlenia przyciągnęły uwagę świata, kiedy w toczące się konflikty zaangażowały się supermocarstwa. Zaangażowanie to doprowadziło do nasilenia się konfliktów i w konsekwencji pogorszenia sytuacji w państwach. Z punktu widzenia organizacji UNHCR, Somalijczycy są drugą co do wielkości grupą uchodźców. Zapoznając się z ich raportami dowiadujemy się, że migranci z Somalii rozsiani po całym świecie pod koniec 2012 r. stanowili liczbę ponad miliona osób. We wcześniejszym okresie, tj. pomiędzy 2007 a 2011 r. ponad pół miliona Somalijczyków przybyło do Etiopii i Kenii, głównie z powodu trwających konfliktów zbrojnych w powiązaniu z przemocą. Niemniej ważnym argumentem była przedłużająca się susza, która przełożyła się na klęskę urodzaju, a to z kolei na narastający głód. Somalijczycy w poszukiwaniu lepszego życia uciekali także do niezbyt zamożnego Dżibuti, podczas gdy część z nich rozpoczęła niebezpieczną ucieczkę przez Zatokę Adeńską lub przez Morze Czerwone do Jemenu¹¹.

Somalijskie *Al Shabaab*

Szczególną ostrożność trzeba zachować, gdy wspomina się o religiach obecnych w Somalii innych niż islam. Dlaczego? Otóż, na przykład somalijscy chrześcijanie cierpią okrutnie, spotykają ich prześladowania i są zmuszani praktykować swoją wiarę w tajemnicy¹². Na Półwyspie Somalijskim zarówno dawka teologii, jak i doktryny islamu przekazywana była w bardzo ograniczonym zakresie. Mimo tego religijność Somalijczyków związana była ściśle z jednym

⁹ Ibidem, s. 792.

¹⁰ Ibidem, s. 790.

¹¹ Raport UNHCR „Global Trends 2012”, s. 13, http://unhcr.org/globaltrends/june2013/UNHCR%20GLOBAL%20TRENDS%202012_V05.pdf [dostęp: 10.02.2019].

¹² K. Kościelniak, *Dżihad: święta wojna w islamie: związek religii z państwem, islam a demokracja, chrześcijaństwo w krajach muzułmańskich*, Kraków 2002, s. 119.

z kierunków islamu, sufizmem. Powstały tu, podobnie jak w Sudanie, liczne konkurujące ze sobą bractwa religijne, jak: *kadirija*, *ahmadija*, *salihijja* i *rifajjia*. Ich założyciele otoczeni są kultem jako święci¹³. Sufi pełnił również rolę skupiania Somalijczyków w walce z kolonializmem, co stanowiło zaczyn pojawienia się w latach 60. XX w. ugrupowań muzułmańskich o politycznym charakterze, tj. *Waxada Al-Shabaab al-Islami* czy *Džama'at al-Ahl al-Islā* (znana również jako *Al-Ahli*)¹⁴.

Wracając jednak do omawianej fundamentalistycznie islamskiej grupy *Al-Shabaab* wskazać należy, że należy ona do zorganizowanej frakcji islamistów w Somalii. Nazwa grupy w języku arabskim oznacza „młodzież”. Realizując przekonania zarówno mediów, jak i Departamentu Stanu Stanów Zjednoczonych, w świetle wspólnie wyciągniętych wniosków, strona rządowa w 2008 r. oficjalnie uznała *Al-Shabaab* za organizację terrorystyczną. Nadmienmy, iż ugrupowanie *Al-Shabaab* jest również utożsamiane jako partia polityczna, milicja czy jako ruch. *Al-Shabaab* to zbrojny somalijski odłam Rady Trybunałów Islamskich, który przejął większość południowej Somalii w drugiej połowie 2006 r. Mimo że rząd Somalii, wspólnie z siłami etiopskimi w czasie wojny trwającej od grudnia 2006 do stycznia 2007 r., pokonał grupę w dwa tygodnie, to i tak nie zapobiegł gwałtownym powstaniom w południowej i środkowej Somalii. Wprowadzono tym samym stosowanie taktyki terrorystycznej wobec Tymczasowego Rządu Federalnego (TFG) z rządem Somalii i jej sojusznikami, z afrykańskimi siłami pokojowymi i z pozarządowymi organizacjami humanitarnymi, za pomocą partyzanckich działań, grupa utrzymuje kontrolę nad strategicznymi miejscami w południowej i środkowej Somalii¹⁵.

Założycielem grupy i zarazem człowiekiem numer jeden był Aden Hashi Ayro, do momentu, kiedy nie został zabity w czasie amerykańskiego nalotu na początku maja 2008 r. Jak mówią byli współpracownicy, Hashi Ayro, ich przywódca mógł poszczycić się doświadczeniami zdobytymi podczas szkoleń w obozach *Al-Kaidy* w Afganistanie. Członkowie grupy *Al-Shabaab* to młodzież, głównie młodzi mężczyźni, w większości słabo wykształceni, a co poniektórzy pochodzący nawet z przestępczych środowisk. Grupa utrzymuje, iż jest swobodną organizacją i jest zainspirowana działalnością *Al-Kaidy*¹⁶.

¹³ M. Ząbek, *Religie w Rogu Afryki*, [w:] *Róg Afryki. Historia i współczesność*, red. J. Mantel-Niećko, M. Ząbek, Warszawa 1999, s. 90.

¹⁴ D. Gemechu, *Islam i władza polityczna w Rogu Afryki*, [w:] *Islam we współczesnej Afryce*, t. 4, red. A. Żukowski, Olsztyn 2006, s. 227.

¹⁵ http://www.nctc.gov/site/groups/al_shabaab.html [dostęp: 10.02.2019].

¹⁶ Amy Zelman, *Al Shabab (Somalia)*, <http://terrorism.about.com/od/groupsleader1/p/Al-Shabab.htm> [dostęp: 10.02.2019].

Dopełnieniem powyższych słów powinny być opinie, iż *Al-Shabaab* nie jest scentralizowaną grupą lub monolityczną w swoich wytyczonych celach, o jakie walczy. Członkowie wywodzą się z odmiennych klanów, a grupa jest podatna na politykę klanów, podziałów wewnętrznych i zmieniających się sojuszy. Podczas gdy większość członków jest głównie zainteresowana nacjonalistyczną walką z tymczasowym rządem federalnym i nie wspiera globalnego dżihadu, przywództwo *Al-Shabaab* ma powiązania z *Al-Kaidą*, a niektórzy szcycą się tym, iż walczyli w Afganistanie¹⁷.

Działalność *Al-Shabaab* opiera się na cytowaniu religijnych orzeczeń uczonych z islamskich regionów Somalii i stwierdza, iż prawodawstwo jest w rękach Allaha. Każdy, kto przeciwstawia się prawom Allaha jest niewiernym i apostatą¹⁸. *Al-Shabaab*, zwaśniony z innymi ugrupowaniami islamskimi, jest odpowiedzialne za zabójstwo somalijskich działaczy pokojowych, pracowników pomocy międzynarodowej, cywilów oraz dziennikarzy. Grupa zyskała dodatkowy rozgłos poprzez blokowanie dostaw pomocy z niektórych zachodnich agencji niosących pomoc w trakcie głodu w 2011 r., który zabił dziesiątki tysięcy obywateli Somalii i wciąż zagraża milionom Somalijszyków¹⁹.

Wdając się w różnego rodzaju układy mniej lub bardziej legalne *Al-Shabaab* pozyskuje na utrzymanie grupy od 70 dolarów do 100 mln dolarów rocznie. Według najnowszego raportu ONZ w dużej mierze fundusze pochodzą z systemu podatkowego, jaki wypracowała grupa terrorystyczna. Wspomnijmy inny ważny fakt, że *Al-Shabaab* gromadzi setki dolarów miesięcznie w sklepach, konfiskuje kukurydzę i zwierzęta od rolników oraz opłaty. Grupa pobiera opłaty na lotniskach i w portach morskich. Lokalni przywódcy mają ograniczoną możliwość do przeciwstawiania się temu procederowi, gdyż: „mają do wyboru: albo dołączyć do *Al-Shabaab* albo walczyć przeciwko nim”²⁰.

Nie zapominajmy w tym momencie, że to właśnie *Al-Shabaab* aktywnie promuje swoją własną wersję prawa i porządku na terenie Somalii. Próbuje za wszelką cenę ustanowić kontrolę nad lokalnymi sądami, chcąc wprowadzić tam szariat za pośrednictwem własnego Urzędu Sądownictwa, szkolącego sędziów wszystkich regionów, które grupa terrorystyczna kontroluje²¹.

Poznając tajemnicę działalności grupy terrorystycznej *Al-Shabaab* na prze-

¹⁷ http://www.nctc.gov/site/groups/al_shabaab.html, dostęp [dostęp: 10.02.2019].

¹⁸ *Periodical Review: Summary of Information from Jihadi Forums*, <http://www.ict.org.il/LinkClick.aspx?fileticket=645KA3X3mDA%3d&tabid=344> [dostęp: 10.02.2019].

¹⁹ http://www.nctc.gov/site/groups/al_shabaab.html [dostęp: 10.02.2019].

²⁰ E. Breger, *What Is Al Shabab-and What Does It Want?*, <http://www.tnr.com/article/world/93296/al-shabab-somalia-identity> [dostęp: 10.02.2019].

²¹ <http://thewasat.wordpress.com/category/al-shabab-al-mujahidin> [dostęp: 10.02.2019].

strzeni czasu, na plan pierwszy wysuwa się stwierdzenie, że grupa nie wykazuje jakichś znaczących ambicji w swej działalności, które przekroczyłyby granice regionu Rogu Afryki. Brak realnej możliwości edukacji i zatrudnienia z powodu przynależności do klanu, a także uprzedzeń kulturowych spowodował wysoki poziom frustracji i niezadowolenia wśród młodych ludzi. Dlatego potrzebne są radykalne zmiany w polityce i w prawie, potrzebne są w celu wzmocnienia pozycji młodego pokolenia Somalijczyków²². Jeśli nie uda się przeciwdziałać temu zjawisku, zatem na gruzach tego co jest złe, z całą pewnością nie zbuduje się niczego co mogłoby być dobre. A cena jaką zapłaci społeczeństwo somalijskie za „nicnierobienie” może być bardzo wysoka, bowiem w ostatecznym rozrachunku może dojść do masowych ucieczek młodych ludzi z Somalii. Jednak jeszcze bardziej dramatyczne w skutkach mogą być metody i plany działania wykreowane przez grupę *Al-Shabaab*, która dzięki zagwarantowaniu młodym ludziom nie tylko broni, ale także, a może przede wszystkim pożywienia, którego tak bardzo brakuje na terenie Somalii i Somailandu, bez trudu przyciągnie do swojej organizacji tych młodych, niezadowolonych z dotychczasowego życia ludzi.

W kilku słowach o Czeczenii

Zanim poznamy strukturę i funkcjonowanie poruszonej grupy terrorystycznej z Czeczenii warto zaznajomić się pokrótce z niedaleką przeszłością (głównie na tle narodowościowym) tego miejsca, jakim jest Czeczenia. Otóż w 1991 r., populacja Czeczeno-Inguskiej ASRR liczyła milion trzysta osób²³. Po oddzieleniu republiki czeczeńskiej od inguskiej w Czeczenii pozostało około miliona ludzi. Kiedy gen. Dudajew przejął władzę wiele osób różnych narodowości, którzy sprzeciwili się jego reżimowi i uważali się za uciskanych, zaczęli opuszczać republikę. W latach 1991–1994 (tj. przed rozpoczęciem konfliktu zbrojnego) około 250 tys. osób opuściło republikę. Osoby te z reguły osiedliły się w sąsiednich republikach oraz regionach Rosji, ale niektóre z nich udały się do swoich krewnych w: Moskwie, Sankt Petersburgu, Wołgogradzie, Woroneżu itd. W czasie pierwszej wojny czeczeńskiej, republikę tę opuściło około 150 tys. osób²⁴. Ivan Rybkin wskazuje, iż naród czeczeński dzieli się na dwie grupy. Na tych, którzy pozostali w republice czeczeńskiej i na tych, którzy są

²² *Somalia Human Development Report 2012: Empowering youth for peace and development*, [http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hdr/Somalia-human-development-report-2012/\[dostęp: 10.02.2019\]](http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hdr/Somalia-human-development-report-2012/[dostęp: 10.02.2019]).

²³ I. Rybkin, *Consent in Chechnya, consent in Russia*, wyd. Abacus 1998, s. 16.

²⁴ Ibidem.

„rozproszeni” po różnych częściach państwa rosyjskiego²⁵. W 1998 r., według I. Rybkin w Czeczenii mieszkało 44 tys. Rosjan. Zaś przed pierwszą wojną czeczeńską w Czeczenii mieszkało 20 przedstawicieli różnych narodowości: 611 tys. Czeczenów, 140 tys. Inguszków, 336 tys. Rosjan, 25 tys. narodowości Dagestanu – Kumyków, Nogajów, Awarów, Laków, Dargińców oraz innych narodowości. Także mieszkało wówczas ok. 15 tys. Ormian, 14 tys. Ukraińców i 10 tys. Tatarów²⁶. Odnosnie liczby Rosjan zamieszkałych wówczas Czeczenie to Hans Krech wzmiankuje, że: „W Czeczenii było około 200 tys. Rosjan, głównie zatrudnionych w przemyśle naftowym. Ich liczba spadła z powodu migracji do Rosji w następstwie wojny z lat 1994–1996”²⁷. Pomimo różnych źródeł, języków i przekonań religijnych, wszyscy kaukaski ludzie żyją normalnie i codziennie organizują sobie życie oraz pielęgnują swoje zwyczaje (konsumpcja tradycyjnych potraw oraz kultywacja rodzimej kuchni). Mają podobne ubrania, jeden z głównych elementów to sztylet wiszący na pasie oraz naboje z bronią²⁸. Mieszkańcy tego konfliktowego regionu państwa rosyjskiego mają również podobny sposób myślenia, oraz charakter. Są odważnymi, dumnymi, niezależnymi ludźmi, gotowymi oddać życie za swoje ideały. Podobieństwo tych narodów jest wyjaśnione. To nie mogło być inaczej. Od wieków żyli obok siebie, wzbogacając się nawzajem. Kaukaz uniemożliwia skomplikowaną mozaikę etniczną, która jest bliska silnym potęgom światowym i na skrzyżowaniach historii²⁹. Warto dodać, że w 1991 r. Czeczenia wprowadziła ortografię turecką, natomiast w czerwcu 1997 r. alfabet arabski³⁰. Karl Cordell i Stefan Wolff wskazali, iż Czeczenia była regionem separatystycznym³¹. W ocenie autora tekstu jest to jak najbardziej słuszne stwierdzenie, bowiem od początku lat 90. XX w. naród czeczeński widząc wzajemną walkę o władzę między obozem Michaiła Gorbaczowa, ostatniego sekretarza Partii Komunistycznej i pierwszego prezydenta ZSRR, a „wschodzącą gwiazdą” na scenie politycznej, pochodzącego z Jekaterynburga (wówczas Świerdłowski), Borysa Jelcyna oraz nienajlepsze funkcjonowanie państwa sowieckiego, postanowili walczyć

25 Ibidem.

26 Ibidem.

27 H. Krech, *Der russische Krieg in Tschetschenien (1994–1996). Ein handbuch: Mit eine Sicherheitskonzept zur Einbindung der Russischen Föderation in die NATO und die Europäische Union*, Berlin 1997, s. 6.

28 I. Rybkin, op.cit.

29 I. Rybkin, op.cit., s. 16–17.

30 H. Krech, op.cit.

31 K. Cordell, S. Wolff, *The study of ethnic conflict: an introduction*, [w:] *Routledge Handbook of Ethnic Conflict*, red. K. Cordell, S. Wolff, London–New York 2011, s. 3.

o swoją ojczyznę, tak jak ich przodkowie pod koniec XVIII w. i początku XIX w. oraz głosić hasła niepodległościowe. Powyższe autorskie wzmianki mogą znaleźć swoje pokrycie w opinii Sandry Barkhof, która twierdzi, że: „[...] należy zauważyć, że restrukturyzacja i transformacja w byłym Związku Radzieckim doprowadziły do nowej fali napięć etnicznych, ponieważ większość nowo powstałych niepodległych państw jest wielonarodowa. Ostatnie napięcia obejmują secesjonistyczne żądania Osetii Południowej (z Gruzji) i Czeczenii (z Rosji)”³².

Idąc dalej należy dodać, że istotnym wydarzeniem dla losów Czeczenii były ataki na wioski w Dagestanie, do których doszło na początku lipca 1999 r. Ich sprawcami byli separatyści dowodzeni przez Szamila Basajewa i Emira Chattaba. Takie posunięcie doprowadziło do masowych działań Czeczenów, co z kolei wpłynęło na rozpoczęcie drugiej wojny czeczeńskiej. W republice nieoficjalnie z końcem 1999 r. a oficjalnie od czerwca 2000 r. próbowano realizować własne dążenia narodowe poprzez tzw. *czeczenizację* republiki. Jeden z punktów realizacji tego programu polegał na zastępowaniu rosyjskich ludzi kierujących Republiką Czeczeńską, ludźmi narodowości czeczeńskiej. Pouczającym dla Czeczenów świadectwem był fakt, że ci Rosjanie w 1999 r., nie ulegając naciskom Czeczenów, nie sprzeciwili się ideom walki z Rosją o niezależność i wolność od Federacji Rosyjskiej, mimo że w pierwszej wojnie byli separatystami i walczyli właśnie przeciwko Rosji i polityce Borysa Jelcyna.

Polityka realizowana przez ówczesnego p.o. prezydenta Władimira Putina, to nieustanna walka niemal od samego początku prezydentury z separatystami nie tylko z Czeczenii, ale także z innych republik północnokaukaskich, np. z Karaczajo-Czerkiesji czy z Kabardo-Bałkarii. W owych rejonach separatyści działający w mniej lub bardziej znanych lokalnych grupach terrorystycznych znajdowali się w centrum zainteresowania znanej i rozpoznawalnej grupy *Riyad us-Saliheyn*, która w sposób entuzjastyczny wykazywała im swoje poparcie.

Natomiast dzisiejsza Czeczenia jest przedmiotem szczególnego zainteresowania Rosji, a to z powodu cennych złóż mineralnych, w szczególności gazu. Z uwagi na znaczną liczebność gazociągów Czeczenia jest dla Rosji istotnym partnerem gospodarczym. Jednak Czeczenia z trudem tolerowała politykę Rosji wobec własnego kraju, co było w pewnym momencie zaczynem przeniknięcia czeczeńskiego terroryzmu także na tereny Rosji, zabijając przy tym tysiące osób³³. Swoją aktywność, która przyciągnęła opinię publiczną całego niemal

³² S. Barkhof, *Playing the ethnic card Liberal democratic and authoritarian practices compared*, [w:] *Routledge Handbook of Ethnic Conflict*, red. K. Cordell, S. Wolff, London–New York 2011, s. 319.

³³ C.J. Shields, *Vladimir Putin*, Nowy Jork 2007, s. 13.

świata, czeczeńscy rebelianci zaprezentowali podczas brutalnego ataku, który miał miejsce w małej miejscowości w Biesłanie, 1 września 2004 r. Terrorysty wtargnęli na teren szkoły, w której następnie przetrzymywali w charakterze zakładników setki uczniów i ich rodziców, a także nauczycieli. W wyniku oblężenia szkoły sytuacja stawała się z godziny na godzinę coraz bardziej dramatyczna, a jej końcowy wynik był tragiczny. Źródła archiwalne szacują, że w bezpośrednim starciu zabitych zostało ponad 300 osób, z czego większość stanowiły dzieci. Niekończące się pasmo terroryzmu po raz kolejny dało znać o sobie w Moskwie, kiedy to podczas wystawiania spektaklu *Nord-Ost* oddziały czeczeńskich bojowników dokonały szturm i opanowały teatr. Koszty tego ataku, podobnie jak w Biesłanie, były ogromne, albowiem swoje życie straciło wiele ludzkich istnień³⁴. Na każdym etapie konfliktu pomiędzy Czeczenią a Rosją zamachy samobójcze powodowały śmierć wielu dyplomatów, urzędników służby cywilnej, jak również niewinnych osób³⁵.

Analizując sytuację wewnętrzną w republice można powiedzieć, że na dzień dzisiejszy jest ona w miarę stabilna³⁶. Oczywiście powodem takiego stanu rzeczy jest obsadzenie fotela prezydenta Czeczenii prorosyjskim Ramzanem Kadyrowem, wcześniej Ałtu Ałchanowem³⁷ oraz Achmadem Kadyrowem³⁸. W takim przypadku nie dziwią zatem doniesienia Ministerstwa Rozwoju Pracy, Zatrudnienia i Polityki Społecznej w Republice Czeczenii, według którego stopa bezrobocia w grudniu 2012 r. wyniosła 25,3%, podczas gdy w tym samym miesiącu roku poprzedniego bezrobocie w republice wynosiło 32,2%³⁹. Jednak Czeczenia raczej nie planuje zatrzymywać się w miejscu na dłużej i dlatego czeczeńscy separatyści wciąż nie pozwalają o sobie zapomnieć. Co prawda w samej Czeczenii jest już zdecydowanie mniejsza ilość aktów terroru, ale patrząc globalnie na dzień dzisiejszy zagrożenie przeniosło się do republik sąsiednich, np. do Inguszetii czy Dagestanu, gdzie regularnie przeprowadzane są ataki na ludność cywilną bądź też na urzędników państwowych. Gdy spojrzymy na pierwszą i drugą wojnę czeczeńską, to nie mamy wątpliwości, że

³⁴ Ibidem.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Autor miał na myśli, iż nie dochodzi do poważnych konfliktów, tj. interwencje rosyjskich wojsk, jakie miały miejsce w połowie 1990 r. czy w 1991 r., a także pierwsza czy druga wojna czeczeńska.

³⁷ Wybrany na prezydenta Czeczenii w wyborach, które odbyły się 29 sierpnia 2004 r. Obecnie pełni funkcję wiceministra sprawiedliwości w Federacji Rosyjskiej.

³⁸ Wybrany na prezydenta Czeczenii w wyborach, które odbyły się w dniu 5 października 2003 roku, tragicznie zmarły podczas świętowania „dnia zwycięstwa” obchodzonego na terenie całej Rosji, 9 maja 2004 r.

³⁹ Dane za: <http://kavkasia.net/Russia/2013/1357949527.php> [dostęp: 10.02.2019].

były to konflikty, z jakimi nowe państwo rosyjskie dotychczas się nie mierzyło. Na czym polegają te gwałtowne konflikty? – zadał pytanie Stuart J. Kaufman i zaproponował na nie taką odpowiedź: „Najprostszą odpowiedzią jest władza polityczna na spornym terytorium. Większość konfliktów dotyczy mniejszości regionalnej, która chce oddzielić i stworzyć własne państwo, a przynajmniej swój własny region autonomiczny”⁴⁰.

Czeczeński *Riyad us-Saliheyn*

Po zaprezentowaniu dość krótkiej historii Czeczenii przejdę do omówienia, również niezbyt obszernego, Brygady Męczenników *Riyad us-Saliheyn*. Otóż ta grupa terrorystyczna z rodem Czeczenii pochodzi z połączenia dwóch innych czeczeńskich organizacji terrorystycznych dowodzonych przez Basajewa, *Special Purpose Islamic Regiment (SPIR)*⁴¹ oraz *The International Islamic Brigade (IIB)*⁴². Członkowie skupiający się wokół tej organizacji to wyznawcy radykalnej islamskiej doktryny wahhabizmu, czyli odłamu islamu sunnickiego. Ograniczając się tylko do jednego zdania w celu określenia działalności grupy wskazać należy, że jest ona kierowana przez Szamila Basajewa, który uznaje terroryzm jako część wysiłku w celu urzeczywistnienia państwa muzułmańskiego na Kaukazie Północnym. Brygada Męczenników stworzona przez Szamila Basajewa zaliczana jest do terroryzmu islamskiego lub terroryzmu dżihadu⁴³. Etymologia nazwy organizacji terrorystycznej poruszanej w tym artykule zaczerpnięta została z nazwy książki zawierające kompilacje wersów z Koranu i hadisów stworzonej przez Imama An-Nawawi⁴⁴. Grupa *Riyad us-Saliheyn* w przetłumaczeniu z języka arabskiego na język polski oznacza „Ogrody Sprawiedliwych”. Z kolei w *Historical Dictionary of Islamic Fundamentalism* możemy przeczytać, że nazwa niniejszej grupy została celowo wybrana, aby udowodnić, że wszyscy członkowie *Riyad us-Saliheyn* są gotowi zostać męczennikami⁴⁵. Natomiast w książce pt. *Tylko prawda. Artykuły i reportaże*, omawiana organizacja nosi nieco inną nazwę niż ta, która została przytoczona powyżej. Otóż w wyżej wymienionej pra-

⁴⁰ S.J. Kaufman, *Ethnicity as a generator of conflict*, [w:] *Routledge Handbook of Ethnic Conflict*, red. K. Cordell, S. Wolff, London–New York 2011, s. 94.

⁴¹ Islamski Pułk Specjalnego Celu założony przez Arbi Barajewa w 1996 r.

⁴² Międzynarodowa Brygada Islamska założona w 1998 r. przez Basajewa oraz Amira Chattaba.

⁴³ Zob. szerzej: W. Dietl, K. Hirschmann, R. Tophoven, *Terroryzm*, Warszawa 2009, s. 32.

⁴⁴ Za: <http://abdurrahman.org/seerah/riyad/index.html> [dostęp: 10.02.2019].

⁴⁵ M. Guidere, *Historical Dictionary of Islamic Fundamentalism*, Lanham–Toronto–Plymouth 2012, s. 148 [ebook].

cy znana jest ona jako „Słudzy Allaha”⁴⁶. Grupa powstała pierwotnie w wyniku ataku raketowego dokonanego w Groznm w dniu 21 października 1999 r. Incydent ten spowodował, iż śmierć poniosło ponad 118 Czechenów⁴⁷. Wskażmy jeszcze, że grupa ta przeprowadziła serię zamachów samobójczych, w tym zamach bombowy w siedzibie parlamentu Republiki Czecheńskiej w Groznm w 2002 r., w wyniku którego zginęło około 80 osób, a także dokonała ataku na jednostki Federalnej Służby Bezpieczeństwa w Znamieńskoje w 2003 r., w którym zginęło 50 osób⁴⁸. *Riyad us-Saliheyn* przeprowadziło wiele porwań w latach 2002–2004, które doprowadziły do śmierci ponad 400 porwanych osób⁴⁹.

Oceniając źródła historyczne trzeba mocno podkreślić, jak wiele z nich podziela pogląd o utrzymywaniu przez grupę silnych kontaktów *Al-Kaidą*⁵⁰. Jak również wskazuje na aspekt, iż w trakcie działań terrorystycznych członkowie grupy stworzonej przez Szamila Basajewa byli pod wpływem środków odurzających. Taka teoria mogłaby mieć zapewne miejsce podczas ataków terrorystycznych z udziałem kobiet-samobójczyń, które były członkiniami tejże czecheńskiej brygady męczenników. Separatyści bowiem wielu szahidkom wmawiali i przekonywali je, że dotknięcie przez los z powodu śmierci bliskiej im osoby to brzemię i kara za ich grzechy, a samobójczy atak to jedyna forma odkupienia⁵¹. Szamil Basajew, lider czecheńskich terrorystów, przyznawał, że wspiera akcje szahidek i osobiście je szkoli⁵². Powyższe słowa potwierdza M. Guidere, autor wspomnianej wcześniej *Historical Dictionary of Islamic Fundamentalism*⁵³.

Długofalowa realizacja zamierzonych przez grupę zabiegów wpisała się niechlubnie w historię poprzez najtragiczniejsze wydarzenia, do przeprowadzenia których przyznał się sam Basajew⁵⁴. Mowa tutaj o ataku na szkołę w Bieście czy też na moskiewski teatr na Dubrawce w trakcie spektaklu *Nord-Ost*. Po tych niewątpliwych sukcesach grupy Stany Zjednoczone przyznały w paździer-

⁴⁶ A. Politkowska, *Tylko prawda: artykuły i reportaże*, tłum. S. Szymański, Warszawa 2010, s. 382.

⁴⁷ M. Guidere, op.cit., s. 303.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ R.W. Kurz, C.K. Bartle, *Chechen suicide bombers*, <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/Chechen-Suicide-Bombers.pdf> [dostęp: 10.02.2019].

⁵¹ B. Hotyst, *Terroryzm*, t. 1, Warszawa 2009, s. 627.

⁵² Ibidem.

⁵³ M. Guidere, op.cit., s. 302–303.

⁵⁴ P. Ebbig i in., *Leksykon współczesnych organizacji terrorystycznych*, Poznań 2007, s. 148.

niku 2010 r. *Riyad us-Saliheen*, zbrojnej grupie Basajewa statut organizacji terrorystycznej, o czym poinformowała telewizja RIA Novosti⁵⁵. Na skuteczność owej grupy bez wątpienia wpływało oddziaływanie bojowników, którzy poprzez swoje sukcesy kształtowali postawę społeczeństwa czeczeńskiego. W jej szeregach podczas II wojny czeczeńskiej masowo wstępowali nie tylko mężczyźni, ale także kobiety pochodzenia kaukaskiego, które w imię Allaha gotowe były oddać swoje życie. Jednak nie tylko aspiracje ludzi karmiących się wrogością przyciągały ich do działania w grupie Męczenników *Riyad us-Saliheyn*. Znając efekty działalności grupy, a także cechy osobowości jej lidera, niewątpliwie można powiedzieć, że czynnikiem pierwszoplanowym była postać samego Szamila Basajewa i chęć utożsamienia się właśnie z nim.

Bezsprzecznie śmierć Szamila Basajewa w lipcu 2006 r. nie podcięła gałęzi, na której grupa opierała swoją działalność. Co prawda organizacja odnotowała znaczny regres w stosunku do innych organizacji terrorystycznych, lecz nadal pozostawała aktywna i stwarzała zagrożenie w regionie⁵⁶. Podobny wniosek wysnuł David Wright-Neville, który twierdzi, iż po śmierci jej twórcy, Basajewa, grupa nie zmniejszyła swoich ambicji oraz wpływów na terenie Czeczenii⁵⁷. Pod koniec kwietnia 2009 r. Doku Umarow ogłosił reaktywację brygady: „Bóg pomógł nam w tym czasie⁵⁸, aby reaktywować wszystkie *dżamaaty*⁵⁹ na Kaukazie [...]. Uważam, że głównym zwycięstwem jest to, iż zostały przywrócone do życia *Riyad-us-Saliheen* i pozostałe *dżamaaty* naszego drogiego brata Szamila”⁶⁰. Nie wdając się w szczegółową analizę oficjalnego oświadczenia Dokku

⁵⁵ Gruppirovka „Riyadus – Salikhiyn” vzyala na sebya otvetstvennost’ za ubiystvo Budanova, <http://www.newsru.com/russia/24jul2011/bud.html> [dostęp: 10.02.2019].

⁵⁶ Terrorist Organization Profile: Riyad us-Saliheyn Martyrs’ Brigade, http://www.start.umd.edu/start/data_collections/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=3673 [dostęp: 10.02.2019].

⁵⁷ D. Wright-Neville, *Dictionary of Terrorism*, Cambridge 2010, s. 174.

⁵⁸ Chodzi o lata od 2006 do kwietnia 2009 r.

⁵⁹ Wiele islamskich grup przekroczyło umiarkowane podejście do świata i wkroczyło na ścieżkę radykalizmu. Tutaj *Al-Dżamaat Al-Islamiya* bezwzględnie odnosi się do tych islamskich grup, które określa się mianem fundamentalistycznych ekstremistów. Opowiadanie się za rewolucją, stosowanie brutalnych metod i wykazywanie niezachwianej przynależności do islamskich doktryn to cechy charakterystyczne wielu z tych islamskich grup. Ich brutalna taktyka doprowadziła do ich nielegalności, dlatego wiele grup pozostaje w konspiracji, aby uniknąć interwencji sił bezpieczeństwa. Z tego powodu trudno dokładnie określić ich zakres wsparcia, ale jest pewne, że ich wpływ jest nadal ogromny. Istnieje jednak zgoda co do tego, że większość wsparcia pochodzi od miejskich studentów z klasy średniej i uniwersytetu, co jest charakterystyczne dla wielu organizacji społeczno-politycznych, niezależnie od tego czy są one ekstremistyczne, czy nie. Jednak silna postawa antyrządowa i coraz gwałtowniejsze działania sprawiły, że ruchy te stały się kontrowersyjne wśród wielu innych muzułmanów w populacji ogólnej. Za: M. Guidere, op.cit., s. 149.

⁶⁰ *Caucasus jihad: Terror tactics back on the horizon?*, http://www.longwarjournal.org/archives/2009/05/caucasus_jihad_terro.php [dostęp: 10.02.2019].

Umarowa opublikowanego 11 maja 2009 r., stwierdzić możemy, że grupa nie oparła się próbie czasu i nadal stanowić będzie ważny element stwarzający zagrożenie dla struktur politycznych regionu. Brygada *Riyad us-Saliheyn* na dobre wznowiła swoją działalność, ostrzegając również rosyjską prawosławną republikę – Osetię Północną przed terrorem wobec cywilów⁶¹. Grupa kontynuowała swoją terrorystyczną działalność na kanwie pierwszych dokonanych ataków terrorystycznych, a w 2009 r. uderzyła w Inguszetii, gdzie zginęło ok. 25 osób, a także wzięła odpowiedzialność za atak na Sajańsko-Szuszeńską Elektrownię Wodną w dniu 17 sierpnia 2009 r. Życie straciło wówczas ok. 75 osób⁶². Jednak od dnia wydania oświadczenia przez Dokku Umarowa aktywność grupy ogranicza się jedynie do terenów przygranicznych czeczeńsko-dagestańskich, a także Inguszetii czy Kabardo-Bałkarii. Jej struktury i wpływowość nie jest już tak znacząca jak to miało miejsce w początkowych fazach działalności, tj. od sierpnia 1999 r., a także krótko po śmierci jej twórcy Szamila Basajewa. Jak wynika bowiem z *Leksykonu współczesnych organizacji terrorystycznych* na dzień dzisiejszy grupa *Riyad us-Saliheyn* składa się prawdopodobnie z 50 bojowników⁶³. Oczywiście rzeczą dyskusyjną jest czy omawiana grupa faktycznie liczy tylko 50 czy może jednak nieco większą ilość bojowników. Pomimo że zagadnienie to wywołało żywą dyskusję wśród znawców tematu, to i tak w chwili obecnej nie istnieją chociażby najmniejsze przesłanki mogące udzielić odpowiedzi, która zaspokoiliby oczekiwania czytelnika. Ataki terrorystyczne i próby samobójcze, choć nie są już tak systematyczne jak podczas drugiej wojny czeczeńskiej, to nadal cieszą się popularnością ze strony członków *Riyad us-Saliheyn*. Jednak wszystko wskazuje na to, że zmieniło się ich przeznaczenie. W obecnej chwili wymierzone są głównie w policjantów pełniących służbę w przywołanych powyżej republikach. Ale nie tylko. Ich celem są również osoby będące zwolennikami prorosyjskich prezydentów republik na Kaukazie Północnym. Dodajmy w tym miejscu jeszcze, że grupa ta została oskarżona o zaatakowanie portu lotniczego Moskwa-Domodiedowo w dniu 24 stycznia 2011 r., gdzie zginęło ponad 30 osób, a ponad 100 osób zostało rannych. Od 2011 r. omawianą grupą dowodził Aśtan Bjutukajew⁶⁴.

⁶¹ http://www.longwarjournal.org/archives/2009/05/caucasus_jihad_terro.php [dostęp: 10.02.2019].

⁶² M. Guidere, op.cit., s. 303.

⁶³ P. Ebbig i in., op.cit., s. 148.

⁶⁴ M. Guidere, op.cit.

Podsumowanie

W Somalii, w której od 1991 r. trwa regularna wojna, klan Rovok pogрузił kraj w chaosie i anarchii⁶⁵. Długotrwałe walki stały się poważnym ciężarem dla kraju, co ewidentnie zostało wykorzystane przez grupę *Al-Shabaab*. W następstwie powyższych okoliczności *Al-Shabaab* aktywizuje swoją działalność zarówno na terenie Somalii, jak i Somailandu, prowadząc walkę nie tylko z władzą państwową w Somalii, ale także z sąsiednimi państwami. Jak wynika z zaprezentowanego artykułu, grupa w różnych okresach swojej działalności miewała zarówno wzloty, jak i upadki. Jednakże tych drugich było zdecydowanie mniej, albowiem *Al-Shabaab* nigdy nie narzekała na brak zainteresowania swoją działalnością zarówno ze strony mężczyzn, jak i kobiet. Jednym z powodów, dla których przyszli bojownicy tak ochoczo wstępowali w szeregi grupy było nie tylko prawo moralne, ale także nieustannie rosnące bezrobocie sięgające według raportu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju aż 54%⁶⁶. Ponadto zamysłem autora było wykazanie, o czym również wspomniano w artykule, zaciętości walczących, których zakładnikiem stała się ludność cywilna odcięta przez grupę od wszelkiej pomocy społecznej i międzynarodowej płynącej nie tylko z Afryki, ale także z całego świata.

Nieco inna sytuacja ma miejsce w Czeczenii, gdzie działalność terrorystyczną prowadzi grupa kierowana obecnie przez Ali Mohammeda Abu, wcześniej przez Dokku Umarowa, *Riyad us-Saliheyn*. Według autorów *Leksykonu współczesnych organizacji terrorystycznych* działalność grupy koncentruje się głównie na terenie Dagestanu, aczkolwiek akty terroryzmu i partyzanckie walki przeciwko wojskom rosyjskim oraz prorosyjskim siłom czeczeńskim zauważane są także na terytorium Czeczenii⁶⁷. Władzę w Czeczenii obecnie sprawuje prorosyjski prezydent, wobec którego aparat ochrony został rozbudowany do maksimum. Z tychże względów, bez obawy o życie zarówno swoje, jak i swoich najbliższych, prezydent wchodząc w konflikt z grupą dowodzoną pierwotnie przez Umarowa, a obecnie przez Ali Mohammeda Abu, może sobie pozwolić na zakres walk wychodzących daleko poza przyjęte standardy. Dla ugrupowania nie jest to jednak żadną przeszkodą, albowiem mając świadomość, że złożenie broni zaprzępaści ich nadzieję na osiągnięcie celu, nie bacząc na liczbę ofiar

⁶⁵ *Entsiklopediya stran mira*, op.cit., s. 791.

⁶⁶ Ogólna stopa bezrobocia wśród osób w wieku od 15 do 64. Dane za 2012 r., raport dostępny: <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hdr/Somalia-human-development-report-2012> [dostęp: 10.02.2019].

⁶⁷ P. Ebbig i in., op.cit., s. 148.

oraz czas trwania walk nieustannie bronią swoich interesów. I tak, pomimo zaostzonych represji, grupa raz po raz daje o sobie znać w postaci zamachów samobójczych, zajmowania budynków władz lokalnych w Czeczenii czy w Dagestanie bądź też zabijania osób sprawujących władzę lokalną. Jej agresja skierowana jest również w stronę wszystkich osób wywodzących się z klanu Ramzana Kadyrowa lub z formacji ochrony bezpieczeństwa Rosji, których wcześniejsze działania grupa uznała za niszczące, wobec czego nie jest w stanie ich nawet tolerować. Mając nadzieję na przywrócenie dawnego porządku, na forum Zgromadzenia Unii Afrykańskiej⁶⁸ w Kampali, w lipcu 2010 r., zgodzono się na zmianę reguł użycia broni w sposób dający żołnierzom służącym w misji większe możliwości podejmowania działań wymierzonych w bojówki *Al-Shabaab*. Jednocześnie postanowiono o zwiększeniu liczebności personelu wojskowego w ramach misji, jako jednego ze środków poprawy efektywności jej działań⁶⁹. Tym sposobem, być może po wielu stuleciach, sytuacja w dotychczasowych krainach milczenia i zapomnienia wreszcie się ustabilizuje, a życie mieszkańców wróci do ładu i porządku.

Bibliografia

- A political and economic dictionary of Africa*, eds. D. Seddon, D. Seddon-Daines, Londyn 2005.
- Barkhof S., *Playing the ethnic card Liberal democratic and authoritarian practices compared*, [w:] *Routledge Handbook of Ethnic Conflict*, red. K. Cordell, S. Wolff, London–New York 2011.
- Cordell K., Wolff S., *The study of ethnic conflict: an introduction*, [w:] *Routledge Handbook of Ethnic Conflict*, red. K. Cordell, S. Wolff, London–New York 2011.
- Dietl W., Hirschmann K., Tophoven R., *Terroryzm*, Warszawa 2009.
- Entsiklopediya stran mira*, red. N.A. Simoniya, Moskwa 2004.
- Gemechu D., *Islam i władza polityczna w Rogu Afryki*, [w:] *Islam we współczesnej Afryce*, t. 4, red. A. Żukowski, Olsztyn 2006.

⁶⁸ Następcą Organizacji Jedności Afrykańskiej (OAU). Nadzwyczajne spotkanie na szczycie, zwołane we wrześniu 1999 r. W Sirte, w Libii, na prośbę libijskiego przywódcy, płk. Muammara al-Kadafiego, zdecydowało o ustanowieniu Unii Afrykańskiej (UA), opartej na zasadach i celach OAU i Wspólnoty (AEC), ale wspierając afrykańską współpracę, rozwój i integrację. Szefowie państw zadeklarowali swoje pozytywne zaangażowanie, a w lipcu 2000 r. na dorocznym szczycie OAU 27 szefów państw i rządów podpisało projekt aktu konstytucyjnego Unii Afrykańskiej, który miał wejść w życie miesiąc po ratyfikacji przez 2/3 państw członkowskich. W maju 2001 r. ustawa konstytucyjna UA weszła w życie, zaś w lipcu 2002 r. Unia stała się w pełni działającą organizacją, zastępując OAU, która została utworzona w 1963 r. Za: *A political and economic...*, op.cit., s. 10–11.

⁶⁹ P. Ebbig i in., op.cit., s. 148.

- Guidere M., *Historical Dictionary of Islamic Fundamentalism*, Lanham–Toronto–Plymouth 2012 [ebook].
- Hołyst B., *Terroryzm*, t. 1, Warszawa 2009.
- <http://www.newsru.com>.
- <http://www.start.umd.edu>.
- <http://www.longwarjournal.org>.
- <http://unhcr.org>.
- <http://www.nctc.gov>.
- <http://terrorism.about.com>.
- <http://www.ict.org.il>.
- <http://www.tnr.com>.
- <http://thewasat.wordpress.com>.
- <http://www.undp.org>.
- <http://kavkasia.net>.
- Ebbig P. i in., *Leksykon współczesnych organizacji terrorystycznych*, Poznań 2007.
- Kaufman S.J., *Ethnicity as a generator of conflict*, [w:] *Routledge Handbook of Ethnic Conflict*, red. K. Cordell, S. Wolff, London–New York 2011.
- Kościelniak K., *Dżihad: święta wojna w islamie: związek religii z państwem, islam a demokracja, chrześcijaństwo w krajach muzułmańskich*, Kraków 2002.
- Krech H., *Der russische Krieg in Tschetschenien (1994–1996). Ein handbuch: Mit eine Sicherheitskonzept zur Einbindung der Russischen Föderation in die NATO und die Europäische Union*, Berlin 1997.
- Kurz R.W., Bartle C.K., *Chechen suicide bombers*, <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/Chechen-Suicide-Bombers.pdf>.
- Politkowska A., *Tylko prawda: artykuły i reportaże*, tłum. S. Szymański, Warszawa 2010.
- Shields C.J., *Vladimir Putin*, Nowy Jork 2007.
- Rybkin I., *Consent in Chechnya, consent in Russia*, wyd. Abacus 1998.
- Wright-Neville D., *Dictionary of Terrorism*, Cambridge 2010.
- Ząbek M., *Religia w Rogu Afryki*, [w:] *Róg Afryki. Historia i współczesność*, red. J. Mantel-Niećko, M. Ząbek, Warszawa 1999.

An attempt to analyze radical Islamist military organizations: the Somali *Al-Shabaab* and the Chechen *Riyad us-Saliheyn*

Abstract

In this text we presented the functioning and objectives of which are fighting the militants from the Somali terrorist group *Al-Shabaab* and the Chechen *Riyad us-Saliheyn*. Of course, keep in mind that these are not groups with global rather local, regional, however destabilize the regions in which they

operate and the inhabitants of these places do not feel safe even in extreme cases, life deprived of mainly religious reasons.

Keywords: Al-Shabaab, Riyad us-Saliheen, Somalia, Chechnya, Terrorism

Попытка проанализировать радикальные исламские военные организации: сомалийского «Аш-Шабааб» и чеченского «Эр-Рияда Ус-Салихейн»

Резюме

В тексте рассказывается о функционировании и целях боевиков сомалийской террористической группировки «Аш-Шабааб» и чеченской «Эр-Рияда Ус-Салихейн». Конечно, следует помнить, что это не глобальные группировки, а локальные, региональные, однако они дестабилизируют регионы, в которых они действуют, и жители этих мест не чувствуют себя в безопасности даже в крайних случаях лишены жизни по религиозным причинам.

Ключевые слова: Чечня, Сомали, Терроризм, Кавказ, Аш-Шабааб, Эр-Рияд, Ус-Салихейн